

Overordnet vurdering av førstestillingskompetanse ved Bachelor i sykepleie, UiT

Som forutsatt i tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet, vil samisk sykepleierutdanning inngå som en del av UiT sitt allerede akkrediterte bachelorprogram i sykepleie. Bachelorprogrammet i samisk sykepleie vil imidlertid ha andre opptakskrav, annet undervisningsspråk og eksamensspråk så langt det er mulig å gjennomføre. Bachelorprogrammet i sykepleie ved Institutt for helse- og omsorgsfag har i samarbeid med Det helsevitenskapelige fakultet et overordnet ansvar for kvaliteten på styringsdokumentene, undervisning, praksisveiledning, tilgang på praksisplasser og all annen gjennomføring av programmet.

Fagmiljøet ved bachelor i sykepleie ved IHO er organisert på følgende måte:

- Fire stedlige ass. instituttleder med personal, økonomi, kvalitet og strategisk ledelse (Hammerfest, Tromsø, Harstad og Narvik)
- Fem studieledere med faglig ansvar for programgjennomføringen (Hammerfest, Tromsø, Deltid Troms, Harstad og Narvik)
- IHO Hammerfest har ansvar instituttets aktivitet i Finnmark, og det omfatter ledelse av sykepleieprogrammet, ansatte og studenter med studiested i Hammerfest, Kirkenes, Alta og fra januar 2021 også Kautokeino.

Studietilbudet i Alta og Kirkenes er desentraliserte studietilbud. Det vil også samisk sykepleierutdanning ved studiested Kautokeino bli. UiT sitt sykepleieprogram har i tillegg også desentraliserte studietilbud med ansatte i mindre grupper fra Bardufoss, Finnsnes og Nordreisa. Til sammen utgjør den totale porteføljen *før* tilsettingene i Kautokeino, 108 ansatte. Av de 108 ansatte er 27% førstestillingskompetente.

Førstestillingskompetanse	Antall
Professor	3
Dosent	2
Førsteamanuensis	12
Førstelektor	8
Totalt	25

De ansatte som er førstestillingskompetente har hovedsakelig bred kompetanse innenfor det sykepleievitenskapelige fagfelt, og bidrar med undervisning i alle deler av bachelorutdanningen. Det finnes også førstestillingskompetanse tilsatt på bachelor i sykepleie med annen fagbakgrunn, bl.a. fra medisinske fagmiljøer. 24 av 25 førstekompetente har sin hovedstilling ved IHO.

Fagmiljøet ved bachelorprogram i sykepleie er å anse som en enhet, men med ulike geografiske lokasjoner. Assisterende instituttleder Tromsø har et særlig ansvar for å sikre koordineringen av de faglige ressursene på tvers av studiesteder. Både programgjennomføringen og det samlede fagmiljøet må derfor ses under ett, herunder også samisk sykepleierutdanning. Det er forventet at de ansatte på programmet bidrar på tvers av geografiske lokasjoner både i faste ordninger og ved behov f.eks. ved sykefravær o.l. Det er etablert faste faggrupper som arbeider med det totale faglige innholdet i bachelor i sykepleie. Dette gjelder samtlige fagområder i utdanningen, både sykepleievitenskapelige fagområder og støttfag som f.eks. anatomi, fysiologi og biokjemi. Alle faggrupper har førstekompetanse representert. Samisk sykepleierutdanning vil være underlagt de samme faggruppene, både når det gjelder styring, faglig bidrag og deltakelse. Slik kvalitessikres både styringsdokumenter og utforming av pedagogisk tilnærming.

Førstestillingskompetanse og tilsetting av lektorer i Kautokeino:

Totalt vil fagmiljøet i Kautokeino isolert sett bestå av 2,5 årsverk. Dette er tilsvarende antall årsverk som ved studiested Alta for deltid i Finnmark. Årsverkene vil inngå i fagmiljøet i Finnmark og vil som nevnt ha både faglig støtte og faglig ledelse samt personalledelse ved IHO Hammerfest.

- Førsteamanuensis, Grete Mehus, vil allokere i 50% årsverk direkte til samisk sykepleierutdanning. Mehus har særlig interesse og kunnskap om samisk helsetjeneste og den samiske pasienten. Forskningen de senere år er særlig relevant for samisk sykepleierutdanning, og er tilgjengelig i Cristin.
 - Som reserve for denne førstestillingskompetente har vi også allokert stipendiat Janne Engnes, som i sin avhandling behandler tematikk omkring den samiske helsetjenesten og det teoretiske grunnlaget «cultural safety». Engnes har allerede relevante publikasjoner som kan finnes i Cristin. Stipendiaten er i gang med å skrive sin kappe og forventes å disputere vår 2021.
 - Videre vil førsteamanuensis Nina Sivertsen ved Flinders university i Adelaide, Australia tilsettes i 20% årsverk. Sivertsen har særlig kunnskap om urfolkshelse og helsetjenester til urfolk. Sivertsen er selv samisk og fra Tana. Hennes forskningsportefølje er tilgjengelig på:
<https://www.flinders.edu.au/people/nina.sivertsen>

Ingen av de førstestillingskompetente vil beherske samisk som undervisningsspråk. Her må det påregnes tolketjenester evt, norsk eller engelsk undervisningsspråk. Tolketjenester er vanlig å benytte på Samisk høgskole og simultantolk er lett tilgjengelig. Kompetanseheving er mulig.

På samisk sykepleierutdanning tilsettes to vitenskapelig ansatte:

- Kandidat 1 leverer sin mastergrad i sykepleievitenskap studieretning distriktsykepleie vår 2020. Tema for mastergraden er helsetjenester til den samiske befolkningen og er således relevant. Den som tilsettes er selv samisk, bosatt i Kautokeino og behersker samisk både muntlig og skriftlig. Hun vil således tilsettes på kvalifikasjonsvilkår og skal levere sin pedagogiske mappe innen tre år fra tilsetting.
- Kandidat 2 leverer sin mastergrad vår 2022. Den tilsatte er svensk-samisk og behersker samisk både muntlig og skriftlig. Kandidaten er har særlig interesse for tema helsetjenester til den samiske pasienten. Kandidat 2 har klare ambisjoner om en akademisk karriere og ønsker å fortsette som stipendiat etter fullført mastergrad.

Det må påregnes en periode for opplæring av de nytilsatte i Kautokeino. Dette vil foregå ved at de deltar i allerede etablerte arenaer for fag og utdanning sammen med det øvrige fagmiljøet som de skal tilhøre. Videre vil erfarne tilsatte ved IHO Hammerfest bidra i undervisningen sammen med de nytilsatte i en overgangsfase samt at de nytilsatte vil delta i undervisning ved deltidsutdanningen i Alta og på heltidsutdanningen i Hammerfest. Begge nytilsatte vil tildeles en mentor som sammen med ledelsen skal ivareta og kvalitetssikre opplæringsperioden. Viser for øvrig til UiTs rutiner for nytilsatte.

Plan for kompetanseheving «Samisk sykepleierutdanning»

Begge tilsatte vil få krav om dokumentasjon av pedagogisk kompetanse, og vil derfor tilsettes på kvalifiseringsvilkår i 3 år, jf. universitets- og høgskolelovens § 6-5, 1. ledd. Slik IHO vurderer det vil det være mulig for begge som får tilbud om stilling å fullføre krav om kvalifisering innen gitte periode.

Det er videre utarbeidet to prosjektbeskrivelser på opprettelse av forskningsprosjekter med tilhørende stipendiatstillinger tilknyttet samisk sykepleierutdanning. En av søknadene er eksternt vurdert. Det andre prosjektet er nylig påbegynt og ikke ennå vurdert eksternt. Begge prosjektene er sentrale med tanke på utvikling av fagområdet og behovet for kunnskap, men også for utviklingen av et fagmiljø på samisk. Ingen av prosjektene ble tildelt rekrutteringsstilling ved IHO vår 2020. Instituttet ber universitetsstyret vurdere om en strategisk tildeling av rekrutteringsstilling tilknyttet samisk sykepleierutdanning er mulig.

Det finnes for øvrig gode muligheter for å arbeide med å øke den samiske språkkompetansen hos de ansatte i samarbeid med Samisk høgskole. Det finnes relevante og tilbud av høy kvalitet på høgskolen for språkopplæring. Det vurderes om det skal gjøres tilgjengelig for en større andel av fagmiljøet i Finnmark.

De sentrale delene av bachelor i sykepleie

Sykepleievitenskapen som det sentrale fagområdet i bachelor i sykepleie er strengt regulert i EU-direktiv 2005/36/EF og 2013/55. Sykepleievitenskapen er et selvstendig kunnskaps- og vitenskapsområde. Sykepleievitenskapen kan beskrives som den forskningsbaserte undervisning og faglig utvikling som drives ved sykepleierutdanningen. Sykepleievitenskapen skal gi en dypere innsikt i sykepleiefagets teoretiske grunnlag, samt utvikle forskningsbasert kunnskap som er særlig relevant og anvendbart for klinisk sykepleiepraksis. Kunnskapssynet i sykepleievitenskapen støttes av flere elementer som er like viktige; forskning, praksis samt reflektert erfaring og pasienterfaringer.

Direktivet er forankret i, og gjeldende for norsk sykepleierutdanning gjennom EØS-avtalens artikkel 30, som sikrer gjensidig godkjenning av bl.a. eksamen og vitnemål samt sikrer mobilitet av fagpersoner med høy kompetanse i Europa. Norsk sykepleierutdanning skal oppfylle EUs krav til formelle rammer som innebærer at utdanningen skal være på minimum 3 år (bachelorgrad) og 180 studiepoeng. Dette innebærer minimum 4600 timer, hvorav minst 50% skal være praksis og 33% skal være teori. Resterende 17% kan disponeres fritt mellom teoretiske og praktiske emner.

De generelle krav som framgår av EU-direktiv 2005/36/EF og 2013/55 er:

- Tilstrekkelige kunnskaper om de vitenskaper som alminnelig sykepleie er basert på, herunder tilstrekkelig forståelse av friske og syke menneskers anatomi, funksjoner og atferd, samt av forbindelsene mellom menneskets helsetilstand og dets fysiske og sosiale omgivelser
- Tilstrekkelige kunnskaper om sykepleieryrkets art og etikk og om de generelle prinsippene for helse og sykepleie
- Tilstrekkelig klinisk erfaring; slik erfaring, som bør velges ut fra sin verdi i utdanningen, bør tilegnes under tilsyn av kvalifisert sykepleiepersonell og på steder der antallet kvalifiserte personer og utstyr er egnet for pasientens pleie,
- Evne til å delta i den praktiske utdanningen av helsepersonell og erfaring i samarbeid med slikt personell,
- erfaring i å samarbeide med annet helsepersonell

Krav som framgår av EU-direktiv 2005/36/EF og 2013/55 til den teoretiske delen av bachelorprogrammet i sykepleie er:

- Den del av sykepleierutdanningen der sykepleiere får de yrkeskunnskaper, den innsikt og de ferdigheter som er nødvendig for å organisere, gi og evaluere generelle helsetjenester.
- Utdanningen skal gis av lærer i sykepleiefag og av andre kompetente personer, på sykepleierskoler og andre utdanningssteder utvalgt av utdanningsinstitusjonen.

Krav som framgår av EU-direktiv 2005/36/EF og 2013/55 til den praktisk-kliniske delen av bachelorutdanningen er:

- Skal skje i sykehus og andre helseinstitusjoner og i samfunnet
- Direkte i kontakt med friske eller syke mennesker, både enkeltpersoner eller grupper
- Lærer å organisere, gi og evaluere den nødvendige samlede sykepleie på grunnlag av den kunnskap og de ferdigheter de har tilegnet seg.

- Lære hvordan et team av sykepleiere og andre helseprofesjoner skal ledes, hvordan generell sykepleie skal organiseres, og i tillegg hvordan helseundervisning for enkeltpersoner og små grupper, innenfor helseinstitusjonen eller i samfunnet.

«Forskrift om nasjonale retningslinje for sykepleierutdanning» er gjeldende fra opptak 2020, og bygger på strenge føringer i EU-direktiv 2005/36/EF og 2013/55. I forskriftens formålsparagraf (§2) står:

«Sykepleierutdanningen skal kvalifisere kandidater til å utøve sykepleie for å ivareta menneskets grunnleggende behov, fremme helse, forebygge og behandle sykdom, lindre lidelse og sikre en verdig død. Grunnlaget for omsorgsfull og faglig forsvarlig sykepleie er oppdatert kunnskap, skikkethet og respekt for menneskers autonomi og medbestemmelse.

Utdanningen skal sikre at kandidaten kan utøve sykepleie til pasienter med komplekse og sammensatte sykdomsbilder. Kandidaten skal kunne ta ansvar for og gjøre selvstendige, systematiske kliniske vurderinger, prioriteringer og beslutninger, samt kritisk vurdere effekten av sykepleie og behandling. Utdanningen skal bidra til at kandidaten utvikler gode ferdigheter i kommunikasjon, veiledning og samhandling. Kompetanse i kvalitets- og forbedringsarbeid skal bidra til å redusere uønskede hendelser og variasjon, samt sikre pasient- og brukermedvirkning. Kandidaten skal kunne utøve sykepleie til mennesker i alle aldre i et individ-, gruppe- og samfunnsperspektiv.

Utdanningen skal også sikre kompetanse og holdninger som danner grunnlag for likeverdige tjenestetilbud for alle grupper i samfunnet, deriblant samers status som urfolk og deres rettigheter til språklige og kulturelt tilrettelagte tjenester.

Sykepleierutdanningen skal være praksisnær, profesjonsrettet og forskningsbasert, og skal møte samfunnets krav om likeverdige og kunnskapsbaserte tjenester. Etter endt utdanning skal kandidaten kunne bidra til en bærekraftig utvikling av helsetjenesten i takt med demografiske og teknologiske endringer.

Utdanningen skal være i samsvar med direktiv 2005/36/EF om godkjenninger av yrkeskvalifikasjoner, med senere endringer herunder direktiv 2013/55/EU.»

I forskriften er bachelorutdanningen delt opp i 6 kompetanseområder med tilhørende læringsutbyttebeskrivelser som skal være å finne igjen i samtlige av landets studieplaner. Basert på både EU-direktiv 2005/36/EF og 2013/55 og «Forskrift om nasjonal retningslinje for sykepleierutdanning», er det tydelige retningslinjer på at sykepleiefaget som vitenskapsområde skal være det bærende og sentrale vitenskapsområdet i bachelor i sykepleie i kombinasjon med relevante støttefag for å sikre en helhetlig sluttkompetanse. Forskriften representerer en større strukturell omlegging av norsk sykepleierutdanning og har derfor også ført til en større omarbeiding av også UiTs studieplan for bachelor i sykepleie. Studieplanen som ble utarbeidet ved UiT etter den nye forskriften ble godkjent i 2019.

Alle kliniske praksisperioder som gjennomføres i sykepleierutdanning er praksis i sykepleieutøvelse basert på sykepleievitenskapelig kunnskap. Kliniske praksisperioder kan imidlertid være i ulike områder av sykepleiefaget og på ulike nivåer i helsetjenesten. For at studentene skal være i stand til å utføre sin kliniske praksisperiode på best mulige måte er det nødvendig med et solid teoretisk grunnlag. Dette oppnås ved at studentene tilbys relevante og tilpassede læringsaktiviteter innenfor sykepleievitenskapen. Utøvelse av sykepleiefaget fordrer i tillegg at studentene har kompetanse innenfor ulike støttefag. Støttefagene omfatter bl.a. anatomi, fysiologi og biokjemi, patologi, farmakologi, mikrobiologi, samfunnsvitenskap og sosiologi. Støttefagene kan organiseres ulikt ved de ulike utdanningsinstitusjonene. Ved UiT er fagområdene organisert innenfor tre hovedkategorier:

- Som selvstendige emner uten uttrykt sykepleiefaglig fokus, som anatomi, fysiologi og biokjemi og generell farmakologi (rødt).
- Som sykepleiefaglig integrerte emner for å sikre den didaktiske tilnærmingen med relevans, faglig sammenheng og best oppnåelse av læringsutbytter (gult).
- Flere emner er basert i all hovedsak på et sykepleievitenskaplig fundament (grønt).

Tabell som viser oversikt over samtlige emner i bachelor i sykepleie:

1. studieenhet

HEL-0700	10	Felleskurs Helsefak
SYP-1110	12	Anatomi, fysiologi og biokjemi
SYP-1120	12	Grunnleggende sykepleie og sykdomslære til eldre
SYP-1130	3	Hygiene og mikrobiologi
SYP-1140	3	Generell farmakologi
SYP-1180	5	Praksisforberedelse 1
SYP-1190	12	Praksisstudier grunnleggende sykepleie
SYP-1191	3	Prosjektpraksis barn og unge
Sykepleiefaglige emner	32 av 60	
Integrerte emner	13 av 60	
Andre fagområder	15 av 60	

2. studieenhet

SYP-2110	9	Sykepleie, sykdomslære og farmakologi 1
SYP-2120	2	Legemiddel- regning og -håndtering
SYP-2130	6	Sykepleie, sykdomslære og farmakologi 2
SYP-2140	3	Vitenskapsteori og forskningsmetode
SYP-2180	4	Praksisforberedelse 2
SYP-2190	12	Praksisstudier i medisinsk sykepleie
SYP-2191	12	Praksisstudier i kirurgisk sykepleie
SYP-2192	12	Praksisstudier i psykiatrisk sykepleie
Sykepleiefaglige emner	40 av 60	
Integrerte emner	20 av 60	
Andre fagområder	0 av 60	

3. studieenhet

SYP-2680	3	Praksisforberedelse 3
SYP-2610	8	Sykepleie til pasienter med komplekse og sammensatte lidelser
SYP-2620	6	Sykepleiefaglig ledelse, samfunnsvitenskap, teknologi
SYP-2691	4	Fordypning praksisprosjekt
SYP-2690	12	Praksisstudier i sykepleiefaglig ledelse
SYP-2193	12	Praksisstudier i hjemmesykepleie
SYP-2630	15	Bacheloroppgave
Sykepleiefaglige emner	39 av 60	
Integrerte emner	21 av 60	
Andre fagområder	0 av 60	

Studieplanen for samisk sykepleierutdanning som gjelder for opptak 2021 er utarbeidet etter de tilsvarende prinsipper som den ordinære sykepleierutdanningen, og er basert på de samme styrende dokumenter både nasjonalt og internasjonalt. Studieplanen for bachelor i samisk sykepleierutdanning må oppfylle samtlige krav på samme måte som studieplanen som allerede er godkjent for den ordinære sykepleierutdanningen. Studieplanen for samisk sykepleierutdanning sikrer således at sykepleiere utdannet ved studiested Kautokeino innehar tilsvarende sluttkompetanse som øvrige sykepleiere som uteksamineres ved UiT og andre utdanningsinstitusjoner. Kandidater som uteksamineres fra samisk sykepleierutdanning vil til forskjell fra øvrig sykepleierutdanning ved UiT uteksamineres med en tilleggskompetanse om helsetjenester til den samiske befolkningen, den samiske pasienten i tillegg til kompetanse på samisk språk, kultur og samfunnsliv. Med bakgrunn i den betydningsfulle tilleggskompetansen har Kunnskapsdepartementet (KD) våren 2020 satt i gang en selvstendig RETHOS-prosess for å utarbeide en nasjonal retningslinje for samisk sykepleierutdanning. Retningslinjen for samisk sykepleierutdanning vil i stor grad sammenfalle med den eksisterende forskriften, men vil på en tydelig måte ivareta tilleggskompetansen kandidatene er forventet å oppnå i løpet av studiet. Fremdriftsplanen skissert av KD medfører at det vil være mulig å utarbeide en studieplan basert på en selvstendig retningslinje for opptak 2023.